

UVODNA REČ

ALEKSANDAR SPASIĆ

Jednostavna formula, ali težak zadatak

JAVNOST U SRBIJI je pre mesec dana obaveštena da Vlada kreće u beskompromisan obračun s nelegalnim umnožavanjem i prodajom diskova bez naknade autorskih prava. Vest je saopštio srpski ministar

finansija i pri tom upozorio da svako odlaganje hvatanja u koštac s piraterijom uskoro za posledicu može imati uvođenje „kulturnih sankcija“ međunarodne zajednice. Nekoliko dana potom, inspektori su u prvoj velikoj akciji zaplenili preko 18.000 CD i DVD diskova, pretežno piratskih kopija filmova. U toj akciji privedeno je pedesetak lica, a nekoliko njih je i zadržano u pritvoru.

Međutim, iako je to jedna od prvih takvih akcija koju je država pokrenula, nijednom rečju nije pomenuta piraterija u softverskoj industriji. Prvi pomaci u borbi protiv piraterije načinjeni su pre više od dve godine, kada je legalizovan softver u organima državne uprave Republike Srbije, a kompanija Microsoft sprovela svoju kampanju legalizacije. U Srbiji i Crnoj Gori tada je čak 99 posto softvera bilo nelegalno. Nivo korišćenja nezakonitog softvera pao je na 66 procenata, ali je borba protiv piraterije vrlo brzo izgubila na momahu, a softverska piraterija se prilično oporavila i dostigla sadašnjih 73 posto.

Po definiciji Interpol, piraterija je klasičan vid organizovanog kriminala koji donosi ogromne zarade, čak nekoliko puta veće i od trgovine narkoticima. Procenjuje se da 50.000 dolara uloženi u izradu nelegalnog softvera organizovanim grupama donosi zaradu od približno 450.000 dolara.

Procene kažu da je vrednost domaćeg softverskog tržišta oko 270.000.000 dolara, a država godišnje gubi najmanje 90.000.000 dolara na ime nenaplaćenog poreza na piratski softver. Smanjenje piraterije za samo jedan posto obezbedilo bi

300 novih radnih mesta u softverskoj industriji i još 1200 u drugim industrijskim granama. Kada bi se stopa softverskog kriminala svela na evropski prosek od 38 posto, otvorio bi se prostor za skoro 12.000 novih radnih mesta u softverskoj industriji.

U Srbiji još uvek nije dovršena zakonska regulativa u oblasti intelektualne svojine.

Iako je Kraljevina Srbija još 1886. godine potpisala konvenciju o zaštiti autorske svojine, Skupština Srbije i Crne Gore je tek krajem prošle godine usvojila Zakon o autorskim i srodnim pravima. Taj zakon bi trebalo da obezbedi efikasnije mehanizme za zaštitu autorskih prava i da bolje štiti proizvođače softvera. Značajno je što je naš zakon usaglašen sa odredbama Sporazuma Svetske trgovinske organizacije o zaštiti intelektualne svojine, koji predviđa efikasno krivično gonjenje počinitelja, sprečavanje izricanja simboličnih kazni i obaveznu zaplenu i uništenje falsifikovanih proizvoda. Usvajanjem

zakona otklonjena je jedna od velikih prepreka evropskim integracijama naše zemlje, ali bez potpune zakonske regulative u oblasti zaštite autorskih prava ne možemo računati ni na prijem u Svetsku trgovinsku organizaciju.

U sprovođenju i primeni zakona u ovoj oblasti potrebna je i odgovarajuća obučenost policije i sudskih organa. U Srbiji je danas samo jedno tužilaštvo osposobljeno za istrage o krivičnim delima počinjenim pomoću računarske opreme, a i policija je vrlo slabo tehnološki opremljena za borbu protiv ove vrste kriminala. I pored toga, reklo bi se da su upravo policija i tužilaštvo dosad pokazali više volje da se suprotstave pirateriji nego drugi državni organi.

Tokom prošle godine, u Srbiji je protiv osumnjičenih za softversku pirateriju podignuto 285 krivičnih prijava. U tim akcijama zaplenjena su 93 računara, kao i više hiljada diskova različitog sadržaja. Prvi put su izrečene dve sudske presude počiniočima ovih krivičnih dela, jedna novčana a druga na kaznu zatvora od jedne godine, uslovno na pet godina.

Za efikasnu borbu protiv softverske piraterije neophodna je i jasna podrška države u njihovoj primeni. Prema iskustvima zemalja koje su nivo softverske piraterije uspele da svedu na evropski prosek, za godinu dana se korišćenje nelegalnog softvera može smanjiti za jedan do tri posto.

Ako se ta formula primeni i u našem slučaju, proizlazi da ćemo se u društvu evropskih zemalja koje se uspešno bore protiv piraterije naći otprilike u isto vreme kada ćemo, prema realnim prognozama, i ući u Evropsku Uniju. ■

Aleksandar Spasić je direktor časopisa Mikro. Njegove uvodne reči pročitajte na adresi www.mikro.co.yu/arhiva/aleksandar.